


«Тасдиқ мекунам»
Ректори Донишгоҳи миллии Тоҷикистон,
профессор Хушвахтзода К.Х.



«20» _____ 2023с.

ХУЛОСАИ

чаласай муштаракӣ кафедраи “Молия ва суғурта” ва кафедраи “Андоz ва андоzбандӣ”-и Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

Диссертатсия дар мавзӯи «Самтҳои асосӣ ва роҳҳои танзими гаронии андоz дар Ҷумҳурии Тоҷикистон», барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD) – доктор аз рӯи ихтисоси Молия - 6D050900 (6D050901 – Молия, муомилоти пулӣ ва қарз) дар кафедраи молия ва суғуртаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ба анҷом расонида шудааст.

Раҷабов Тоҷиддин Сангиматович, соли таваллуд 28.02.1995, шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон. Соли 2018 факултети Молиявию иқтисодии Донишгоҳи миллии Тоҷикистонро аз рӯи ихтисоси андоz ва андоzбандӣ хатм намудааст. Пас аз хатми донишгоҳ соли 2018 идомаи таҳсилро дар зинаи магистратура давом дода, онро соли 2020 аз рӯи ихтисоси андоz ва андоzбандӣ дар факултети молиявию иқтисодии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон хатм кардааст. Аз соли 2020 ҳамчун докторанти доктор фалсафа (PhD), доктор аз рӯи ихтисоси 6D050900 – Молия, шӯъбаи рӯзонаи факултети молиявию иқтисоди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон дохил шуда, онро соли 2023 хатм кардааст.

Дар рафти иҷрои диссертатсия Раҷабов Т.С. докторанти доктор фалсафа (PhD)-и кафедраи молия ва суғуртаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ба шумор мерафт.

Имтиҳонҳои хатмро бо баҳои аъло дар соли 2023 супоридааст.

Роҳбари илмӣ: Иброҳимзода Илҳомуддин Раҷабалӣ – доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор, декани факултети молиявию иқтисодии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон.

Баҳодихии иҷрои диссертатсия. Диссертатсияи Раҷабов Тоҷиддин Сангиматович дар мавзӯи «Самтҳои асосӣ ва роҳҳои танзими гаронии андоz дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» ба масъалаҳои мубрами муосири илми иқтисодӣ бахшида шудааст, ҳамзамон бо забони илмӣ навишта шуда, таҳқиқоти

анҷомёфта ба ҳисоб меравад, мақсад ва вазифаҳои диссертатсия иҷро гардида, пешниҳод ва хулосаҳо асоснок гардидаанд.

Мубрам будани мавзуи диссертатсия. Дар шароити муосир масъалаҳои таҳлил ва таъмини устувории молиявии давлат муҳим мебошанд. Устувории молиявӣ ин амалисозии манфиатҳои иқтисодии давлат ва яке аз шартҳои рушд ва фаъолияти он мебошад, ки ба он равандҳои гуногуни иқтисодии муҳити дохилӣ ва берунӣ таъсир мерасонанд. Ташаккул ва нигоҳдории устувории молиявӣ, таҳияи тадбирҳои таҳкими он дар шароити таъсири омилҳои гуногун ва аксаран бисёрҷониба барои ҳар як давлат муҳим аст.

Гаронии андоз яке аз нишондиҳандаҳои асосии иқтисодӣ мебошад, ки амнияти иқтисодии фаъолиятҳоро тавсиф мекунад. Дар давраи бӯҳрони иқтисодӣ ҳисоб кардани гаронии андоз ва ташаккули низоми нишондиҳандаҳои он масъалаҳои муҳимтарин мебошанд. Бояд гуфт, ки вазифаи асосии ҳар як низоми иқтисодӣ кам кардани гаронии андози субъектҳои фаъолияти хоҷагидорӣ мебошад.

Мусаллам аст, ки иҷрои вазифаҳои иқтисодии давлат ва амалишавии масъулияти ба зиммаи ӯ гузошташуда аз мавҷудият ва рушди устувори манбаҳои молиякунонии он вобастагии зиёд дорад, вале зиёдшавии гаронии андозҳо боиси паст шудани сатҳи рушди иқтисодӣ мегардад. Дар ин самт нақши андозҳо ҳамчун фишанги танзимкунанда хело муассир ба ҳисоб рафта, дар ҳолати ба инобат нагирифтани қонуниятҳои иқтисодии танзим он боиси вайрон гардидани мувозинати иқтисодӣ ва пайдоиши бӯҳронҳои системавӣ, коҳишҳои рушди соҳибкорӣ, вобастагии иқтисодӣ аз воридот ва ғайраҳо мегардад.

Ихтисос ва номи мавзуи диссертатсияи Раҷабов Тоҷиддин Сангиматович «Самтҳои асосӣ ва роҳҳои танзими гаронии андоз дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» ба шиносномаи ихтисоси 6D050900 – Молия (6D050901 – молия, муомилоти пулӣ ва қарз) мувофиқат мекунад.

Робитаи таҳқиқот бо барномаҳо (лоиҳаҳо) ва мавзӯҳои илмӣ. Кори илмӣ дар доираи татбиқи Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030, Консепсияи ташаккули ҳукумати электронӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон (аз 15 ноябри соли 2012, № 1), Барномаи давлатии рушд ва татбиқи технологияҳои иттилоотӣ-коммуникатсионӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2018-2020 (аз 31 октябри соли 2018, № 519), Консепсияҳои иқтисодӣ рақамӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон (аз 30 декабри соли 2019, №642), Барномаҳои рушди маъмурикунонии андоз барои солҳои 2020-2025 (аз 30 декабри соли 2019, №643), Нақшаи тадқиқотии кафедраи андоз ва андозбандии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон барои солҳои 2021-2025 амалӣ карда шудааст.

Мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот. Мақсади таҳқиқот таҳқиқи асосҳои назариявӣ ва исботи методологии ташаккули пойгоҳи иттилоотӣ барои қабули қарорҳои муносиби идоракунӣ оид ба масъалаҳои танзими гаронии андоз дар сатҳи макро ва микроиқтисодӣ, инчунин таҳқиқи таъсири гаронии андоз ба фаъолияти субъектҳои иқтисодӣ ба ҳисоб меравад.

Вазифаҳои таҳқиқот. Ҳадафи гузошташудаи кори диссертатсионӣ зарурати ҳалли вазифаҳои асосии зеринро тақозо мекунад:

– таҳаввулоти назариявии гаронии андозро омӯхта, нуқтаи назари муаллиф оиди танзими гаронии андоз муайян карда шавад;

– бартарӣ ва нуқсонҳои усулҳои ҳисоб кардани гаронии андозро омӯхта, методологияи худро барои ҳисоб намудани гаронии андоз пешниҳод намоем;

– таҳлил намудани таҷрибаҳои давлатҳои хориҷӣ оид ба масъалаҳои танзими гаронии андоз ва додани тавсияи татбиқи он дар Ҷумҳурии Тоҷикистон;

– масъалаҳои танзими гаронии андозро аз нуқтаи назари муносибатҳои институтсионалӣ муайян намуда, нақши субъектони муносибатҳои ҳуқуқии андозӣ дар танзими гаронии андоз баён гардад;

– ҳолати сатҳи гаронии андозро дар Ҷумҳурии муайян намуда, роҳҳои коҳишдиҳии он пешниҳод гардад;

– таҳияи модели эконометрикии дурнамои даромадҳои андозӣ, ММД ба сари аҳоли, буҷети давлатӣ, гаронии андоз ба сари аҳоли, гаронии андоз ба сари андозсупорандагон ва додани тавсияҳо оид ба коҳиш додани сатҳи гаронии андоз дар Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Объекти таҳқиқот. Объекти таҳқиқот низоми андози Ҷумҳурии Тоҷикистон ва фаъолияти танзими давлатӣ дар соҳаи андозбандӣ мебошад.

Мавзуи таҳқиқот муносибатҳои иқтисодие, ки байни давлат ва субъектҳои хоҷагидорӣ ҳангоми пардохти андозҳо ба вучуд меоянд.

Фарзияи таҳқиқот ба муқаррароте асос ёфтааст, ки вобаста ба самтҳои танзими гаронии андоз дар шароити иқтисодиёти кишвар, мебояд роҳро ба монанди истифодаи имтиёзҳои самараноки андоз ва тартиби дурусти банақшагирии андозро таҳрези намоем, ки баҳри ҳавасмандгардонии фаъолияти субъектҳои хоҷагидорӣ ва баланд бардоштани сатҳи рушди иқтисодиёти кишвар, равона гардад, зеро ки суботи иқтисодӣ ва баланд бардоштани сатҳи неқӯаҳволии кишвар аз сатҳи эътидоли гаронии андоз вобастагӣ дорад.

Асосҳои назариявии таҳқиқот аз осори классикон, намояндагони равияҳои гуногуни назарияи иқтисодӣ, инчунин асарҳои олимони муосири ватанию хориҷӣ, мақолаҳо, ҳисоботҳои илмӣ, маводи конференсияҳои илмӣ ва ғайра иборат аст.

Асосҳои методологии таҳқиқотро методи диалектикий идрок ташкил медиҳад, ки имкониятҳои омӯзиши падидаҳои иқтисодиро дар ҳоли инкишоф, вобастагӣ ва робитаи мутақобила фароҳам меоварад. Муносибати бонизом ба мавзуи таҳқиқот бо ёрии методҳо ва равишҳои илмӣ: таҷриди илмӣ, таҳлилу хулоса, эконометрика, тасвирҳои графикӣ, гурӯҳбандӣ, муқоиса ва амсоли инҳо амалӣ гардонида шудааст.

Иштироки шахсии докторант, доктор фалсафа (PhD) дар гирифтани натиҷаҳо, ки дар диссертатсияи пешниҳод кардааст. Диссертатсия натиҷаи тадқиқоти шахсии докторанти (PhD) ба шумор меравад. Ақидаҳои илмӣ, коркарди назариявӣ методологӣ, ки нақши худро дар илми иқтисодӣ мегузоранд, ба муаллифи диссертатсия дахл дорад. Ҳамаи корҳои иҷрогардида аз ҷониби муаллиф мустақилона амалӣ гардида, дар онҳо ҳолатҳои асосӣ ва натиҷаи тадқиқот инъикос гардидааст.

Сарчашмаи маълумот. Ба сифати сарчашмаҳои иттилоотии таҳқиқот санадҳои қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон, ҳисоботи омории Агентии

омори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, маълумоти Кумитаи андози назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, ҳисоботи Вазорати рушди иқтисод ва савдо ва Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Бонки миллии Тоҷикистон истифода шуданд.

Пойгоҳи таҳқиқот. Кафедраи молия ва суғуртаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон дар тӯли солҳои 2020-2023 анҷом дода шудааст.

Навгони илми таҳқиқот аз асосноккунии концепсияи танзими андозӣ ва коркардҳои методӣ оид ба самтҳои асосии такмили механизми танзими гаронии андоз дар иқтисодиёт оид ба рушди иқтисоди милливу истехсолоти ватанӣ иборат мебошад.

Натиҷаҳои муҳимтарини илмӣ, ки ба ҳимоя пешниҳод мегарданд, аз инҳо иборатанд:

1. Дар асоси омӯзиши таҳаввулоти назариявии гаронии андозҳо маълум гардид, ки нисбати таълифоти мазкур назари ягона вучуд надорад. Тафсири муаллиф чунин ифода ёфтааст, ки гаронии андоз дар сатҳи субъектҳои иқтисодӣ, ҳамчун нишондиҳандаи нисбии тавсифкунандаи ҳиссаи андозҳои ҳисобшуда дар даромади умумӣ, ки бо дар назардошти талаботи қонунгузори андоз ҳисоб карда мешавад;

2. Бартарӣ ва нуқсонҳои усулҳои ҳисоб кардани гаронии андозро омукта, методологияи худро барои ҳисоб намудани гаронии андоз пешниҳод намудем, ки ҳолати воқеии ҳисоб намудани гаронии андозро то дараҷае дуруст менамояд;

3. Таҷрибаи ҷаҳонии андозбандӣ аз нуқтаи назари танзими гаронии андоз таҳлил карда, механизмҳо ва воситаҳои нави муносибатҳои байни андозсупорандагон ва мақомоти андоз муайян карда шуда, истифодаи таҷрибаи Федератсияи Россия, ки низоми андози он ба низоми андози кишвари мо нисбатан шабоҳат дорад, бо дарназардошти шароити ва муносиб гардонидани он ба низоми миллии андоз бояд ба таври васеъ истифода бурд;

4. Масъалаҳои танзими гаронии андозро аз нуқтаи назари муносибатҳои институтсионалӣ муайян намудем, ки мақомоти андози Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки ҳамчун мақоми ваколатдор, баҳри назорати воридотҳои андозӣ ба буҷет ба ҳисоб меравад, якҷанд маротиба ислоҳотҳои андозиро баҳри коҳиш ва муътадил нигоҳ доштани гаронии андоз гузаронидааст;

5. Ҳолати сатҳи гаронии андозро дар ҷумҳурӣ вобаста ба нишондиҳандаҳои иқтисодӣ муайян намудем ва яке аз роҳҳои коҳишдиҳии гаронии андозро дар имтиёзҳои андозии хусусияти инфиродидоштаи мебинем, ки сатҳи гаронии андозро ба эътидол мебарорад ва шахсро аз пардохт кардани андоз қисман ва ё пурра озод менамояд;

6. Модели эконометрикии коэффитсиентҳои таносуби чуфтшуда таҳия шудааст, ки таъсири даромадҳои андозро аз нишондиҳандаҳои иқтисодӣ нишон медиҳад, дурнамои даромадҳои андоз, ММД ба сари аҳоли, буҷети давлатӣ, гаронии андоз ба сари аҳоли, гаронии андоз ба сари андозсупорандагон таҳия шудааст ва барои танзими гаронии андоз дар Ҷумҳурии Тоҷикистон тавсияҳо пешниҳод шудаанд.

Аҳамияти назариявӣ ва амалии таҳқиқот. Аҳамияти назариявии таҳқиқот дар он ифода меёбад, ки таҳқиқоти диссертатсионӣ таҳлил ва

омӯзиши асосҳои назариявӣ-методологӣ ва илмии бисёрсолаи муаллифро доир ба масъалаҳои танзими гаронии андозро дар низоми андози кишвар фаро гирифтааст. Аҳаммияти амалии таҳқиқот дар он аст, ки натиҷаҳои он заминаи назариявӣ методологии таҳияи механизми самаранокии танзими гаронии андозро дар иқтисоди миллӣ густаришу такмил медиҳанд. Тавсияҳои амалӣ, роҳҳои методии дар диссертатсия дарҷёфтaro ҳангоми таҳлил ва қабулкунии қарорҳои танзимнамоӣ оид ба коҳиш додани сатҳи гаронии андози кишвар дар рушди иқтисоди миллӣ ва фароҳам овардани замина барои зиёдшавии шумораи андозсупорандагон истифода бурдан мумкин аст.

Алоқамандии мазмуни диссертатсия бо интихоби ихтисос. Диссертатсияи Раҷабов Тоҷиддин Сангиматович - «Самтҳои асосӣ ва роҳҳои танзими гаронии андоз дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» ба шиносномаи ихтисоси 6D050900 – Молия (6D050901 – молия, муомилоти пулӣ ва қарз), мувофиқат мекунад.

Мубоқати теъдод ва мазмуни интишороти натиҷаҳои илмӣ ба мухтавои диссертатсия ва автореферати он. Вобаста ба мавзуи диссертатсионии «Самтҳои асосӣ ва роҳҳои танзими гаронии андоз дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» Раҷабов Тоҷиддин Сангиматович 17 мақолаи илмӣ бо ҳаҷми 9,8 ҷузъи чопӣ, аз он ҷумла 4 - тои он дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва аз чоп баромаданд, ки пурра мухтавои диссертатсия ва автореферати диссертатсияро инъикос менамояд.

Тасвир ва амалисозии натиҷаҳои диссертатсия. Основные результаты и предложения диссертации были представлены автором на конференциях и научно-теоретических семинарах вузовского, республиканского и международного уровня, а также в процессе проведения лекций и семинаров.

Саҳми довталаб дар иҷрои таҳқиқоти диссертатсионӣ. Ҳамаи давраҳои иҷроиши нақшаи кори илмӣ, таҳияи мавзӯ, асосноккунӣ ва мубрамияти он, мақсади гузошташуда ва иҷрои вазифаҳо аз ҷониби муаллиф ба анҷом расонида шудааст. Дар ҷараёни таҳқиқот муаллиф асосҳои танзими андозии иқтисодӣро омӯхта, масъалаҳои танзими гаронии андозро коркард ва дурнамои рушди муносибатҳои андозиро таҳия намудааст. Натиҷаҳои таҳқиқотро дар шакли хулоса ва пешниҳодҳо дар мақолаҳои илмӣ пешниҳод намудааст.

РУЙҲАТИ МАҚОЛАҲИ ЧОПШУДАИ ҒАНИЕВ УБАЙДУЛЛО ҒАЙЗАЛИЕВИЧ

А. Интишорот дар нашрияҳои ба Рӯйхати маҷаллаҳо ва нашрияҳои илмӣ тақризии тавсиянамудаи КОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дохилшаванда

[1-М]. Раҷабов Т.С. Таҳаввулотии назариявии гаронии андоз/ С.Т. Раҷабов, Р.И. Иброҳимзода// Паёми молия ва иқтисод №2 (31) (маҷаллаи илмӣ-амалӣ) Душанбе, 2022. – С. 27.

[2-М]. Раҷабов Т.С. Асосҳои методи идоракунии механизмҳои самаранокии гаронии андоз/ С.Т. Раҷабов // Паёми Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав №1 – 1(107) 2023. – С. 285-295.

[3-М]. Раҷабов Т.С. Таҷрибаҳои хориҷии идоранамоии гаронии андоз/ С.Т. Раҷабов, Р.И. Иброҳимзода // Паёми Донишгоҳи милли Тоҷикистон №6 2023. – С. 83-90.

[4-М]. Раҷабов, Т. – С. Асосҳои институтсионалии идоранамоии гаронии андоз дар Ҷумҳурии Тоҷикистон / Т. – С. Раҷабов // Тоҷикистон ва ҷаҳони имрӯз. – 2023. – №. 4(84). – Р. 242-255.

Б. Мақолаҳо дар дигар нашрияҳо:

[5-М]. Раҷабов Т.С. Асосҳои назариявии воридоти андозҳои муस्ताқим ва ғайримустақим/ С.Т. Раҷабов//Конференсияи ҷумҳуриявии илмию назариявӣ дар мавзӯи “Иқтисоди рақамӣ ва зарурияти қорӣ намудани низоми нави ҳисобҳои миллӣ” Душанбе, 17.02.2021. – С. 296.

[6-М]. Раджабов, Т. – С. Налоговая бремя в рыночной экономике / Т. – С. Раджабов // Национальные экономические системы в контексте формирования глобального экономического пространства : Сборник научных трудов, Симферополь, 02 апреля 2021 года / Под общей редакцией З.О. Адамановой. Том Выпуск 7. – Симферополь: Общество с ограниченной ответственностью «Издательство Типография «Ариал», 2021. – С. 567-569.

[7-М]. Раджабов, Т. – С. Таҷрибаи идоракуни ва усулҳои нави хоҷагидорӣи ҷумҳурии мардумии чин ва имконияти истифодаи он дар таъмини рушди минтақаҳои озоди иқтисодии кишвар/ Т. – С. Раджабов, Эрачи Д, Н.М. Ҷураева, Ф.И. Исмаилов// МАТЕРИАЛЫ IV Международной научно-практической конференции «НАУКА и ТЕХНОЛОГИИ» Алматы 2022. – С. 261.

[8-М]. Раджабов, Т. – С. Налоговое бремя на финансово-хозяйственную Деятельность предприятия/ Т. – С. Раджабов// Научный сборник <<ИнтерКонф>>, (108): Материалы 5-й Международной научно – практической конференции на тему “Экспериментальные и теоретические исследования в современной науке” Кишинев, Молдова, 2022. – С. 35-42.

[9-М]. Раджабов, Т. – С. Цифровых зарубежных опыт и внедрения технологий в систему налогообложения/ Т. – С. Раджабов, Дж.Ф. Касирова, С.М. Курбонова, Э. Дилнавоз// Научное сообщество: междисциплинарные исследования, (110): Материалы 5-й Международной научно – практической конференции на тему “Экспериментальные и теоретические исследования в современной науке” Германия – 2022. – С. 61-67.

[10-М]. Раҷабов Т.С. Сатҳи гаронии андоз дар мисоли андоз аз даромади шахсони ҳуқуқӣ дар мамлакатҳои хориҷа/ Т.С. Раҷабов, Э. Дилнавоз// Конференсияи байналмилалӣ илмию амалӣ дар мавзӯи «Механизмҳои таъмини устувории молиявии ташкилотҳои қарзӣ дар шароити саноатикунонӣ ва иқтисодиёти инноватсионӣ» Душанбе, 10.02.2023. С -266-272.

ҚАРОР ҚАРДА ШУД:

1. Диссертатсияи Раҷабов Тоҷиддин Сангиматович дар мавзӯи «Самтҳои асосӣ ва роҳҳои танзими гаронии андоз дар Ҷумҳурии Тоҷикистон», барои дарёфти дараҷаи илми доктори фалсафа (PhD) – доктор аз рӯи ихтисоси Молия - 6D050900 (6D050901 – Молия, муомилоти пулӣ ва қарз), қори

илми анҷомдодашуда ба ҳисоб рафта ба талаботҳои КОА –и назди президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мувофиқат мекунад.

2. Диссертатсияи Раҷабов Тоҷиддин Сангиматович дар мавзӯи «Самтҳои асосӣ ва роҳҳои танзими гаронии андоз дар Ҷумҳурии Тоҷикистон», барои дарёфти дараҷаи илми доктори фалсафа (PhD) – доктор аз рӯи ихтисоси Молия - 6D050900 (6D050901 – Молия, муомилоти пулӣ ва қарз), қори илми анҷомдодашуда ба ҳисоб рафта, бо дарназардошти ислоҳи камбудии ошкоргардида ба экспертизаи навбатӣ пешниҳод карда шавад.

Дар ҷаласаи иштирок доштанд 20 нафар, аз онҳо бо ҳуқуқи овоздиҳӣ 20 нафар, аз онҳо бо ихтисоси диссертатсияи муҳокимагардида д.и.и., профессор 2 нафар.

Натиҷаҳои овоздиҳии кушода чунин аст:

-“тарафдор” – 20 нафар

- “зид” – нест

- бетараф” - нест

Хулосаи мазкур дар ҷаласаи якҷояи кафедраҳои “молия ва суғурта” ва “андоз ва андозбандӣ” Донишгоҳи миллии Тоҷикистон аз 17 июни соли 2023, суратмаҷлиси №11/1 қабул гардидааст.

Раисикунанда:

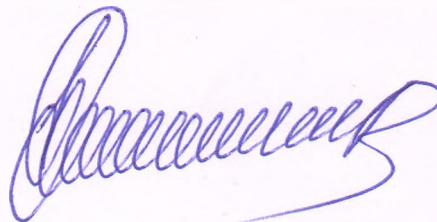
д.и.и., дотсент, мудири
кафедраи андоз ва андозбанди
ДМТ



Гулов Ш.М.

Котиб:

н.и.и., муаллими калони
кафедраи молия ва суғуртаи
ДМТ



Давлатов Н.

Имзоҳои, Гулов Ш.М., Давлатов Н. ра тасдиқ мекунам.

Сардори Раёсати кадрҳо
ва қорҳои махсуси ДМТ

«10» 06 2023 с.



Тавқиев Э.Ш.